

Clypeus Theologiæ Thomisticæ

In Tres Partes Divisus, Et Quinque Voluminibus Comprehensus

Tractatus de Beatitudine, de Actibus humanis, eorumque Moralitate, de
Virtutibus ac Donis, de Vitiis ac Peccatis, & de Legibus, nec-non
Dissertationem Theologicam de Probabilitate

Gonet, Jean-Baptiste

Coloniæ Agrippinæ, 1671

Art. IV. Utrum promulgatio sit necessaria, & essentialis legi?

[urn:nbn:de:hbz:466:1-78232](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-78232)

Dico tertio, potestatem condendi Canones & leges Ecclesiasticas, apud Summos Pontifices, & Concilia legitime congregata residere.

52 Prima pars patet ex illo Matth. 16. *Quodcumque ligaveris super terram &c.* Ubi Christus Dominus immediate per seipsum contulit D. Petro & ejus successoribus potestatem regendi Ecclesiam: Sed præcipuum vinculum regiminis est lex: Ergo immediate contulit illi potestatem condendi leges. Similiter Joan. 21. Christus verbis illis *Pascere oves meas*, D. Petro & successoribus ejus contulit potestatem pastoralem, que est potestas regendi Ecclesiam, & condendi leges ad ejus regimen necessarias. Unde hoc veritatur discernimen inter Summos Pontifices & Principes sæculares, quod illi, ut supra dicebatur, à Republica potestatem legislativam recipiunt, illi verò eam non habent ab Ecclesia, sed à Christo immediate. Unde in cap. *Novit*, de judiciis, sic loquitur Pontifex de pontificia autoritate: *Cum non humana constitutioni, sed divina innitatur; quia potestas nostra non ex homine, sed ex Deo est.*

53 Quod verò etiam apud Concilia legitime congregata resideat autoritas condendi leges Ecclesiasticas, manifestum est, quia illa Concilia representant totam Ecclesiam, in qua, ut præcedenti conclusione ostendimus, est potestas condendi leges quibus fideles obligentur. Unde in Concilio Apostolorum, quod primum omnium fuit, hæc lex lata est, Act. 15. *Ut abstinere vos ac immolatis simulacrorum, & sanguine, & suffocato, & fornicatione.*

54 Episcopi etiam possunt in suis Diocesisibus quas expedire judicaverint leges condere, quæ constitutiones synodales, vel statuta Episcoporum appellantur, hocque etiam extra Synodum, ut colligitur ex cap. *Si quis de majori*, & obed. Capitula verò Ecclesiarum, licet aliqua decreta, quæ & actus capitulares vocantur, efficiant, statuta tamen aut leges condere nequeunt, sine consensu aut commissione Episcopi aut Papæ. De quo vide Sylvestrum verbo *Lex*, quæst. 4. Similiter Prælati Religionum habent quidem jus præcipiendi, sed non leges condendi, quod tantum penes Congregationes generales, seu Capitula generalia relidet.

ARTICULUS IV.

Verum promulgatio sit necessaria, & essentialis legi?

S. I.

Duplici conclusione utraque difficultas resolvitur.

55 Dico primò, ut lex obliget in actu secundo, aliqualis ejus promulgatio necessariò requiritur. Ita comunitè Theologi cum D. Thoma hic art. 4. ubi sic discurrent: Lex se habet per modum regulæ & mensuræ actuum humanorum, quam homines sequi debent, eique suas actiones conformare: Sed id præstare nequeunt, nisi eis lex innotescat, neque lex eis potest innotescere, nisi per promulgationem: Ergo ut lex obliget, aliqualis ejus promulgatio necessariò requiritur.

56 Confirmatur: Lex suapte naturâ est quid dirigen & illuminans, ut constat ex dictis art. 1. At quod domi latet, & est in pectore Legislatoris

A reconditum, non potest dirigere & illuminare: Ergo lex nondum cognita non potest officium legis exercere, & obligare subditos in actu secundo. Unde leges Codice de legibus, sic dicitur: *Leges sacratissimæ, quæ constringunt humanum vitas, intelligi ab omnibus debent.*

Confirmatur amplius, quia cum voluntas non possit ferri in incognitum, sequeretur homines obligari ad impossibile, si tenerentur legem servare ante sufficientem illius promulgationem.

Advertendum tamen est, me ex industria in 57 conclusione dixisse, ut lex obliget in actu secundo, aliqualem ejus promulgationem necessariò requiri, quia promulgatio non requiritur æqualiter in omnibus legibus, sed diversimodè, juxta naturam cujuslibet; nam ut omitamus legem æternam & naturam, de quibus suo loco dicemus, lex divina positiva non eget tam solemnè promulgatione, sicut lex humana; aliquando enim lex divina promulgatur solâ internâ revelatione, ut multis Prophetarum contigit; aliquando per solam externam propositionem, factam à Deo, sine aliqua solemnitate, quâ ratione Christus Dominus promulgavit suam legem Apostolis; aliquando verò per aliqua signa externa, cum solemnitate quadâ; & hoc modo lex Moisaica promulgata fuit in monte Sina, & lex Evangelica in die Pentecostes, Lex tamè humana, semper debet promulgari per signa externa, cum aliqua solemnitate, & sic obtinuit usus tam in Republica seculari quàm in Ecclesiastica. Ratio verò hujus differentie est, quia cum Deus legis divinæ institutor, sit supremus Dominus simpliciter & omnib' modis, potest modo quo voluerit intumare legem & obligare ad ejus observantiam: homo verò qui non habet tam supremum dominium, id non potest, sed cum agat veluti duplicem personam, publicam scilicet & privatam, Princeps sic debet proponere legem, ut ex modo proponendi significet se proponere illâ ut Principem condentem legem, & non ut particularem personam: hoc autem non fit nisi adhibita aliqua solemnitate publicâ, id significante: Ergo lex humana semper promulgari debet per signa externa cum aliqua solemnitate. Utrum verò sufficiat ad hujusmodi solemnem promulgationem quod denuntietur in curia Principis, an verò requiratur quod denuntietur in singulis provinciis regni, diocesisibus, aut civitatibus, dicemus infra disp. 4. cū de lege humana agemus.

Dico secundo, promulgatio non est de essentiali legis, aut ratio formalis illius, sed duntaxat conditio necessariò requisita, ut actualiter obliget sibi subditos. Est contra Medinam, Montezino, Vazquem, & alios, existimantes promulgationem esse de essentiali legis, & rationem ejus formalem ingredi. Pro qua sententia Andreas Davallius citat S. Thomam hic art. 4. sed immeritò, cum S. Doctor ibidem oppositum doceat, ut constabit ex mox dicendis.

Probat ergo primò conclusio ex D. Thoma hic art. 4. ubi asserit promulgationem esse applicationem legis ad illos qui per illam obligantur: Sed applicatio alicujus rei supponit rem jam constitutam in sua ratione formali: Ergo promulgatio supponit legem jam constitutam in sua ratione formali, & sic non est ratio formalis illius, sed duntaxat conditio necessariò requisita ut actualiter obliget.

Confirmatur: Ita se habet, ut ait S. Doctor, promulgatio legis ad legem, sicut applicatio mensuræ

suræ ad mensuratum : Sed applicatio mensuræ ad mensuratum ; supponit mensuram in sua ratione formali constitutam , ut patet inductione in omnibus mensuris : Ergo etiam promulgatio legis , eam supponit in sua ratione formali constitutam , subindeque ejus essentiam vel rationem formalem non ingreditur.

60 Probatur secundo conclusio ratione : Lex est actus prudentiæ existentis in Principe , ut constat ex dictis art. 1. Sed tota ratio formalis hujus actus salvatur ante actualem promulgationem factam subditis : Ergo & tota essentia legis. Probatur minor : Actus prudentiæ est actus intellectus practici dicentis aliquid esse faciendum : Sed ante actualem promulgationem salvatur hujusmodi dictamen : Ergo & c.

61 Probatur tertio : Lex in pectore Legislatoris recondita , non dum promulgata , apta est ad inducendam obligationem : Sed talis aptitudo sufficit ad essentiam legis , nam res per aptitudinem & actum primum , ut docent Philosophi , definiuntur , & non per actum secundum , qui modo est , modo vero non est : Ergo tota essentia & definitio legis salvatur , ante ipsius promulgationem.

62 Ut ista conclusio magis illustretur , & Adversariorum argumenta facilius dilui possint : Notandum primo , conditionem requisitam ad aliquam rationem formalem esse in duplici differentia. Aliam enim est purè accidentalis , & merè extrinseca , quæ proinde à Deo suppleri potest , sicut approximatio agentis ad passum. Alia est intrinseca & essentialis , quæ à Deo suppleri non potest , & modus intrinsecus vocari solet , qualis est apprehensio seu cognitio in objecto voluntatis , bonum enim est ratio formalis talis objecti , apprehensio vero est conditio , adeo tamen necessaria , ut bonum non possit , etiam de potentia absoluta , terminare actum voluntatis , nisi sit apprehensum , juxta illud Augustini : *Invisa amare possumus , incognita nequaquam.* Cum ergo dicimus in conclusione , promulgationem esse conditionem necessariò requisitam , ut lex obliget in actu secundo , loquimur de conditione hujus secundæ generis , seu intrinseca & essentiali , non vero de purè extrinseca & accidentali.

63 Notandum secundo , quod sicut in calore ignis duo possumus considerare , nempe quod sit calefactivus , & quod actu calefaciat : primum autem convenit illi essentialiter , secundum vero accidentaliter ; primum antecedenter ad actualem applicationem , secundum non nisi post illam : sic in lege considerare possumus , & quod sit obligativa in actu primo , ut ita dicam , & quod actualiter obliget. Primum est illi essentialiale , eique convenit ante actualem promulgationem , secundum accidit ei , cum sit actus secundus respectu primi , & non convenit ei , nisi post promulgationem. Dicimus ergo in conclusione , quod sicut applicatio non est ratio formalis , neque conditio ut calor ignis sit calefactivus , bene tamen est conditio ut actu calefaciat : ita promulgatio non est ratio formalis , imò nec conditio ut lex sit obligativa in actu primo , subindeque non ingreditur illius essentiam , sed sed totam illam supponit , sicut applicatio caloris , supponit totam essentiam caloris , est tamen conditio ut actualiter obliget sibi subditos ; cum hac differentia , quod applicatio caloris possit suppleri à Deo , quia est tantum conditio acci-

dentalis ; promulgatio vero non potest suppleri ab illo , quia est conditio essentialiter requisita , cum requiratur per modum propositionis objecti voluntatis , quæ cum sit appetitus rationalis , id est sequens ductum rationis & cognitionem intellectus , non potest ferri in incognitum.

§. II.

Solvuntur objectiones.

Obijcies primò contra primam conclusionem : Ad revocationem legis non requiritur promulgatio : Ergo nec ad ejus constitutionem.

Respondent aliqui , negando consequentiam & paritatem , quia (inquirunt) plura requiruntur ad construendum , quàm ad destruendum. Sed hæc solutio displicet , nam licet ut plurimum plus requiratur ad ædificationem , quàm ad destructionem ; hoc tamen non semper est verum , sed contingit aliquando , totum quod requiritur ad constitutionem , requirit ad destructionem ; maxime quando modus destructionis est ejusdem rationis ac modus constitutionis , ut contingit quando una lex revocatur per aliam. Imò contingere potest , id quod sufficit ad constitutionem , non sufficere ad destructionem , ut patet in matrimonio , in quo consensus utriusque conjugis sufficit ad constitutionem matrimonii , non vero ad ejus dissolutionem. Unde melius respondetur , negando Antecedens , dum enim lex non revocatur per solemnem promulgationem , censetur moraliter perseverare cum sua prima & legitima promulgatione , & consequenter obligare in actu secundo ; sicut dum valor monetæ non revocatur revocatione solemnè , intimatà subditis , moraliter loquendo censetur manere , ut constat ex usu.

Obijcies secundo contra secundam conclusionem : Gratianus cap. In istis dist. 4. sic ait : *Leges instituntur , cum promulgantur* : Ergo ante promulgationem non sunt , subindeque promulgatio pertinet ad rationem formalem earum.

Confirmatur ex D. Thomæ hic art. 4. dicente quod ut lex virtutem habeat obligandi , necesse est ut promulgetur : Ergo ante promulgationem non habet rationem formalem legis. Consequentia patet , quia ad rationem formalem legis pertinet vis ad obligandum , unde lex à ligando dicitur , ut idem S. Doctor art. 1. asserit.

Confirmatur amplius , quia in definitione legis quam tradit S. Thomas hic art. 4. ad calcem corporis articuli ingreditur promulgatio , ut constabit ex infra dicendis : Ergo illa pertinet ad rationem formalem legis , nam definitio debet explicare rationem formalem rei , sicut explicat illius essentiam.

Ad objectionem respondeo autoritate illà Gratiani solum probari , quod per promulgationem solum instituntur leges completè , tanquam per conditionem , quantum ad vim obligandi in actu secundo , non vero tanquam per rationem formalem & quid dicitur.

Ad primam confirmationem similiter dicendum , quod quando D. Thomas ait quod ut lex virtutem habeat obligandi , necesse est ut promulgetur , solum intendit , legem ante promulgationem non habere vim obligandi in actu secundo , quia promulgatio , licet non sit de essentia legis , aut ratio formalis illius , est tamen conditio essentialiter requisita , ut lex actualiter obliget

get sibi subditos, ut in secunda conclusione diximus. Unde quando dicitur, quod ut lex habeat vim obligandi in actu secundo, requiritur ut promulgetur, *ly ut reduplicat tantum conditionem intrinsecam, non verò rationem formalem*; sicut quando dicitur quod ut bonum habeat vim movendi voluntatem in actu secundo, requiritur ut cognoscatur, illique per intellectum proponatur, particula *ut* exprimit solum conditionem intrinsecam, non verò rationem formalem objecti motivi voluntatis. Ex quo patet ad secundam confirmationem, in definitione enim alicujus non solum potest ingredi id quod se habet ut ratio formalis, sed etiam id quod se habet per modum conditionis intrinsecæ; sic enim in definitione fidei ingreditur obscuritas, & in definitione objecti voluntatis, apprehensio intellectus. Sic ergo D. Thomas definiens legem, non solum quantum ad rationem formalem illius, sed etiam ut est in esse completo obligandi in actu secundo, posuit in ejus definitione promulgationem, quæ est modus intrinsecus illius ut obligantis in actu secundo.

67 Obijciens tertio: Si promulgatio non esset de essentia legis & ratione formali illius, sed duntaxat conditio, sequeretur quod ante promulgationem lex humana obligaret subditos, quomodocumque eis innotesceret: Sed hoc dicitur, ut omnes fatentur: Ergo nec illud. Sequela Majoris probatur. Si promulgatio non sit de essentia legis, lex humana ante promulgationem habebit totam suam essentiam & rationem formalem: Ergo quomodocumque illa innotescat, obligabit subditos, cum vis obligandi sit inseparabilis à ratione formali legis.

Nec valet si dicas, quod licet lex humana ante promulgationem habeat omnem suam rationem formalem, deest tamen ei applicatio, quæ fit per promulgationem, & sic non habet vim obligandi. Nam semel constituta lege per suam rationem formalem, sufficienter applicatur per notitiam ejus, quomodocumque habeatur, cum applicatio ad nihil aliud requiratur, nisi ut lex veniat in notitiam subditorum.

68 Respondeo, negando sequelam Majoris, & ad ejus probationem, approbo responsionem datam, & ad illius impugnationem dico, quod ut lex humana obliget in actu secundo, debet innotescere & applicari subditis, non per quamcumque notitiam, sed per notitiam legi humanæ proportionatam: hæc autem solum habetur, cum Princeps illam proponit, non ut persona privata, sed ut persona publica, subindeque cum eam facit intimare cum aliqua solemnitate; unde si alio modo innotescat, illa notitia non sufficit ad obligandum.

§. III.

Corollarium præcedentis doctrinæ.

69 EX dictis colligitur legem sic rectè definiti à D. Thoma hic art. 4. in calce corporis articuli: *Lex est quadam rationis ordinatio ad bonum commune, ab eo qui curam communitatis habet promulgata.* Quam definitionem elicit S. Doctor ex quatuor articulis hujus questionis, in quibus totam legis essentiam declarat. Nam in primo ostendit, quod sit ordinatio rationis. In secundo, quod debeat respicere bonum commune. In tertio, quod debeat ferri ab eo qui curam habet

communitatis. In quarto denique, quod debeat esse ab eo promulgata. Nihil verò aliud ad essentiam legis requiritur.

Occasione solutionis ad tertium, art. 4. hujus questionis, ubi S. Doctor ait, quod *promulgatio præsens ad futurum extenditur per firmitatem scripturæ, quæ quodammodo semper legem promulgat*; quaerunt hic aliqui, an sit de ratione legis, quod sit scriptis mandata?

Sed breviter respondeo negativè: Id enim constat primò ex Aristotele 10. Ethic. cap. ultimo, ubi sic ait: *Scriptæ ne sint, an non scriptæ leges, interesse nihil videtur.* Secundò ex jure civili Instit. de jure naturali, gentium, & civili, §. Sed & quod constructum est, ubi sic dicitur: *Quodcumque constituit Imperator per epistolam, vel cognoscens decrevit, legem esse constat.* Ubi dividit decretum à scriptura, & utrumque legem esse affirmat. Tertio ex jure Canonico: nam in cap. *Consuetudo* dist. 1. dicitur non referre quod lex scripturæ an ratione consistat, quoniam ratio legem commendat. Id demum variis exemplis suaderi potest: Nam in statu innocentie præceptum de non edendo cibo vetito, quod Deus primis parentibus imposuit, scriptum non erat, ut ex capitez. Genesis constat; & tamen illud veram rationem legis habebat, cum non tantum primos parentes, sed eorum etiam posteros, si in statu innocentie permansissent, obligaret. Lex etiam Decalogi, quæ præcepta naturalia (unico dempto, quod est de sabbato observando) continet, & quæ propterea in lege naturæ obligabat, non fuit scriptis mandata, nisi post duorum annorum millia, nempe cum Moyse legem illam, quam in duabus tabulis lapideis, digito suo Deus descripserat, scriptis consignavit. Similiter lex Evangelica veram haberet rationem legis, tamen si non esset scriptis mandata, per hoc solum quod verbo tenus esset à Christo instituta & promulgata, & in cordibus hominum, id est in eorum memoria, scripta maneret, juxta illud Jeremiae 31. *Dabo legem meam in visceribus eorum, & in cordibus eorum scribam eam.* Quod ponderans Apostolus ad Hebræos 8. & 10. asserit hanc esse prærogativam novi testamenti, ut non atramento sed spiritu in cordibus hominum scribatur. Unde ut docet D. Thomas 3. part. quart. 42. art. 4. Christus Dominus doctrinam & legem suam non scripto sed verbo tradidit, eaque multo tempore obligavit, spatio scilicet octo annorum, antequam litteris mandaretur, ut docent Theophylactus in præfatione in Matthæum, Irenæus lib. 3. contra hæreses cap. 1. & Chrysostomus homil. 1. in Matthæum. Denique consuetudo vim legis habet ex communi Jurisconsultorum axiomate, & tamen non solet nec debet scribi, saltem à Legislatore, aliàs rationem consuetudinis non haberet: Ergo non est de essentia legis, quod sit scriptis mandata.

Verum tamen est, quod ad melius esse, & ut suavis ordo constituendi legem observetur, oportet illam scripto tradi, quia cum ex natura sua sit stabilis, immobilis, & perpetua, connaturaliter petit illum modum ad sui consistentiam, quo melius immobilitas & perpetuitas illius conservetur, & tenacius ac firmius memoriæ hominum infigatur: hic autem modus est scripturæ, ut de se patet, & docet S. Thomas verbis supra relatis, quibus ait quod *promulgatio præsens ad futurum extenditur per firmitatem scripturæ, quæ quodammodo semper legem promulgat*: Ergo &c.